

Η Ν.Α. Ευρώπη παίρνει το τιμόνι στα χέρια της...

Μέσα από το ΣΠΣ, λέει ο γραμματέας του, Μπίσκεβιτς

Συνέντευξη στη Μαρία Σωνιδου

Το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ) συστάθηκε με απόφαση της Συνόδου Κορυφής των υπουργών Εξωτερικών της Διαδικασίας Συνεργασίας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEECF), τον Φεβρουάριο του 2008 στη Σόφια. Είναι η διάδοχη κατάσταση του Συμφώνου Σταθερότητας για τη ΝΑ Ευρώπη, που ιδρύθηκε μετά τους πολέμους στα Βαλκάνια, στη δεκαετία του 1990 για την οικονομική και πολιτική ανασυγκρότηση της περιοχής. Το νέο αυτό «σχήμα» στον χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, με έδρα το Σαράγεβο, φιλοδοξεί να αποτελέσει το πρώτο αποκλειστικά περιφερειακό πλαίσιο συνεργασίας των χωρών της περιοχής, σε όλα τα επίπεδα, όπως λέει στην «Κ», ο πρώτος γενικός γραμματέας του, ο Κροάτης διπλωμάτης Χίντο Μπίσκεβιτς. Η πρόκληση είναι μεγάλη, καθώς οι χώρες-μέλη του Συμβουλίου καλούνται να συνεργαστούν, χωρίς την ενεργό παρέμβαση της διεθνούς κοινότητας. Ο κ. Μπίσκεβιτς εμφανίζεται αισιόδοξος ότι κάτι τέτοιο είναι εφικτό και οι χώρες της περιοχής είναι σε θέση να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων. Αναγνωρίζει τα προβλήματα και κατανοεί τις ευαισθησίες, αλλά επισημαίνει ότι η περιοχή θα πρέπει να προσαρμοστεί στη νέα κατάσταση και στη νέα ιστορική πραγματικότητα. Παρατηρεί ότι η συγκρουσιακή αντίληψη των διεθνών σχέσεων ανήκει στο παρελθόν και ότι οι σχέσεις Ρωσίας-Ε.Ε. βρίσκονται ίσως στο καλύτερο σημείο τους, οπότε και ευνοούν την ανάπτυξη εποικοδομητικών σχέσεων στην περιοχή της ΝΑΕ. Υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι οι χώρες-μέλη θα επιδιώξουν να απαλλαγούν από τα βάρη του παρελθόντος, μέσω κοινών μακροπρόθεσμων σχεδιασμών και οραμάτων.

- Θα μπορούσατε να μας δώσετε ένα πλαίσιο λειτουργίας του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ) και των στόχων του; Σε τι διαφέρει από το Σύμφωνο Σταθερότητας, το οποίο και θα αντικαταστήσει;

- Προς το παρόν, το ΣΠΣ βρίσκεται στο τελευταίο στάδιο οργάνωσής του. Αυτές τις μέρες επικρατεί μεγάλη κινητικότητα στο γραφείο του Σαράγεβο - προσωπικό και αξιωματούχοι αναλαμβάνουν τα καθήκοντά τους καθώς, το γραφείο εφοδιάζεται με νέα συστήματα επικοινωνίας και εξοπλισμού. Επικρατεί μια αίσθηση πρωτοποριακής δουλειάς, καθώς είναι η πρώτη φορά, που οι χώρες της ΝΑ Ευρώπης αποφασίζουν να δημιουργήσουν το δικό τους πλαίσιο συνεργασίας. Κι είναι η πρώτη φορά, που αυτό το πλαίσιο είναι αποκλειστικά δικό τους, δεν επιβάλλεται έξωθεν. Δεν είναι ούτε Βερσαλλίες, ούτε Γιάλτα κι εδώ έρχομαι στη διαφορά από το Σύμφωνο Σταθερότητας.

Ερχόταν από Βρυξέλλες

Το Σύμφωνο Σταθερότητας ήταν ένα πολύτιμο εργαλείο, για να ξεπεραστεί η μεταπολεμική απογοήτευση στα Βαλκάνια, αλλά θεωρήθηκε και κάτι, που ερχόταν από τις Βρυξέλλες, ή μάλλον από τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες κι εν συνεχεία από ένα γενικό ενδιαφέρον των χωρών της περιοχής. Ο πολιτικός κόσμος το αποδέχθηκε, αλλά εξακολουθούσε να είναι θύμα των συνθηκών και της πολιτικής ατμόσφαιρας στην κάθε χώρα. Τώρα, σχεδόν δύο δεκαετίες μετά την κατάρρευση των παλαιών δομών ασφάλειας και σταθερότητας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, έχει έρθει η στιγμή, να πάρουμε το τιμόνι στα χέρια μας. Είναι η στιγμή της ωριμότητας. Το υφέρπον ερώτημα είναι, αν οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης είναι σε θέση να αναλάβουν οι ίδιες το πεπρωμένο τους. Η απάντησή μου είναι: ναι, είναι. Αν μη τι άλλο, επειδή μπορούμε να επωφεληθούμε από τον πλούτο και την πολυμορφία των σχέσεων μας και των σχέσεων της κάθε χώρας της ΝΑ Ευρώπης με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς.

- Θα λέγατε ότι η παρουσία του ΣΠΣ στην περιοχή έχει πολιτικό χαρακτήρα ή είναι μια ευκαιρία για μεγαλύτερη οικονομική συνεργασία των κρατών-μελών;

- Το ΣΠΣ είναι βεβαίως ένα πολιτικό γεγονός, κάτι καινούργιο. Αυτή η θέσπισή του, στη Σύνοδο Κορυφής των υπουργών Εξωτερικών της ΝΑ Ευρώπης, στο Ζάγκρεμπ, τον περασμένο Μάιο, απηχεί την πολιτική απόφαση ότι έφθασε το πλήρωμα του χρόνου, για να αντικατασταθεί το Σύμφωνο Σταθερότητας. Ωστόσο, την ίδια στιγμή το ΣΠΣ δεν είναι ένας εξ ολοκλήρου πολιτικός οργανισμός στην περιοχή. Είναι ένας λειτουργικός βραχίονας του SEECF - οι

χώρες της περιοχής, στις ετήσιες συνόδους ή τις υπουργικές συναντήσεις αποφασίζουν για την ατζέντα των προτεραιοτήτων τους και το ΣΠΣ παρεμβαίνει σαν επιχειρησιακό σώμα. Υπό αυτή την έννοια, το ΣΠΣ είναι μάλλον ένα πρόγραμμα κατεύθυνσης και οικονομικής ανάπτυξης, παρά ένα πολιτικό φόρουμ. Δεν είναι αρμοδιότητα του ΣΠΣ να ασχοληθεί με το Κόσοβο ή οποιοδήποτε άλλο παρόμοιο ζήτημα στην περιοχή, αλλά ελπίζω ότι με τα επιτεύγματα του ΣΠΣ στη σταθερή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής, μπορούμε να συμβάλλουμε στη δημιουργία μιας πιο συνεκτικής ατμόσφαιρας για την επίλυση ακόμη πιο δύσκολων προβλημάτων.

Στόχος η διαρκής ειρήνη

- Δεδομένου ότι θα χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα μπορούσε να πει κάποιος ότι αποτελεί, τρόπον τινά, έναν προθάλαμο για την πλήρη ένταξη των χωρών της περιοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

- Στη χρηματοδότηση του ΣΠΣ συμβάλλουν οι χώρες της περιοχής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η διεθνής κοινότητα δωρητών, ήτοι χώρες, οι οποίες αναγνωρίζουν τη σημασία της εγκαθίδρυσης διαρκούς ειρήνης, σταθερότητας, ασφάλειας και συνεργασίας στη δική μας πλευρά της Ευρώπης, για τις ευρύτερες ευρωπαϊκές και διεθνείς σχέσεις. Και βεβαίως καθώς όλες οι χώρες της περιοχής έχουν τον ίδιο στρατηγικό στόχο ένταξής στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, το ΣΠΣ είναι εδώ για να εξυπηρετήσει αυτό τον στόχο. Όχι σαν εργαλείο μιας μονόπλευρης στρατηγικής, ούτε σαν εργαλείο οποιουδήποτε. Αυτό που έχει περισσότερο ανάγκη από οτιδήποτε άλλο αυτό το τμήμα της Ευρώπης είναι ένα περιβάλλον συνεργασίας και όχι αντιπαράθεσης. Αλλωστε όπως μας έχει διδάξει το οδυνηρό μάθημα της ιστορίας, τα Βαλκάνια ήταν πάντα το θύμα των διενέξεων στην Ευρώπη.

- Η περιοχή μαστίζεται από την εγκληματικότητα και τη διαφθορά. Πώς σχεδιάζετε να αντιμετωπίσετε αυτή την πραγματικότητα;

- Οντως, η διαφθορά και το οργανωμένο έγκλημα είναι πρόβλημα για την περιοχή. Είναι εν μέρει κληρονομιά του παλιού συστήματος σε πολλές χώρες και εν μέρει παιδί των ανακατατάξεων και των πολέμων, αλλά πρέπει να το αντιμετωπίσουμε. Όχι μόνο επειδή αποτελεί σημείο αναφοράς στις διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε., αλλά και επειδή είναι σημαντικό για την υγεία των κοινωνιών μας. Η Περιφερειακή Πρωτοβουλία κατά της Διαφθοράς είναι ένα σώμα, συνδεδεμένο με το ΣΠΣ και στα σχέδιά μου είναι να του δώσω περισσότερο εξέχοντα ρόλο και ευθύνες, με την ανάπτυξη στενότερων σχέσεων με τις δράσεις της εκάστοτε κυβέρνησης στην περιοχή και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σήμερα οι σχέσεις μας με τη Ρωσία είναι οι καλύτερες

- Πώς βλέπει το ΣΠΣ τον ρόλο της Ρωσίας στα Βαλκάνια ή την επιλογή ορισμένων μελών να συναλλάσσονται μαζί της. Λέγεται επίσης ότι τα Βαλκάνια θα είναι το νέο πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας, ποια είναι η άποψή σας;

- Η Ρωσία είναι ισχυρός εταίρος της Ε.Ε. Σήμερα, όπως πολύ σπάνια στη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία, οι σχέσεις μεταξύ Ρωσίας και μεγάλων ευρωπαϊκών χωρών είναι καλύτερες από ποτέ. Η Ρωσία και η Ε.Ε. έχουν αναπτύξει ένα δίκτυο συνεργασίας, σε όλους τους σημαντικούς τομείς, από την οικονομία μέχρι την επιστήμη και την ασφάλεια μέχρι την ενέργεια. Την ίδια στιγμή, Ρωσία και NATO διατηρούν έναν προωθημένο και διαρκή διάλογο. Ναι, διακρίνω τα ίχνη ή την επανεμφάνιση κάποιας παλαιού τύπου ρητορικής ή αντικρουόμενες θέσεις. Ωστόσο, θα το απέδιδα περισσότερο στη γενικότερη διαμόρφωση της παγκόσμιας τάξης ή σε εσωτερικούς συσχετισμούς, περιλαμβανομένων των εκλογών, παρά στην πραγματική αναβίωση μιας συγκρουσιακής αντίληψης των διεθνών σχέσεων. Κατόπιν αυτού, εμείς στα Βαλκάνια, θα έπρεπε να αποφύγουμε τη διχόνοια. Οπότε αυτό που χρειαζόμαστε είναι μια επικοινωνιακή προσέγγιση και εμπλοκή όλων, της Ρωσίας περιλαμβανομένης.

- Διαθέτετε μεγάλη διπλωματική εμπειρία, πώς βλέπετε το μέλλον των Βαλκανίων, νομίζετε ότι τα κράτη της περιοχής είναι έτοιμα να αναλάβουν πλήρως την ευθύνη της διακυβέρνησής τους;

- Η απάντησή μου είναι απλή και ξεκάθαρη - για να δημιουργήσουμε ένα καλύτερο αύριο, πρέπει να δούμε δεκαετίες μπροστά. Η τελική εικόνα πρέπει να είναι μια γραμμή καθοδήγησης προς τις ενέργειες του αύριο. Και ποια τελική εικόνα θέλει να δει ο λογικός πολίτης στη ΝΑ Ευρώπη; Δεν είναι δύσκολη απάντηση - την εικόνα ενός ειρηνικού περιβάλλοντος, με ασφάλεια και σταθερότητα, χωρίς φόβο, απογοητεύσεις και δύσπιστες κοινωνίες, την εικόνα μιας πραγματικά ευρωπαϊκής περιοχής, όπου οι άνθρωποι θα ζουν με τα ίδια δεδομένα, όπως σε οποιοδήποτε άλλο μέρος της Ευρώπης, επειδή το αξίζουν και επειδή αυτό είναι το μόνο μέλλον για τις νέες γενιές.

«Να μάθουμε να ζούμε με τις διαφορές μας»

- Ορισμένα από τα κράτη-μέλη έχουν σοβαρές πολιτικές διαφορές, όπως η Ελλάδα και η FYROM, για το ζήτημα της ονομασίας, ή η Σερβία με το Κόσοβο. Πώς θα μπορούσε το ΣΠΣ να συμβάλλει σε μια συμβιβαστική λύση;

- Όπως είπα πρέπει να μάθουμε να ζούμε με τις διαφορές. Βρισκόμαστε σ' ένα μοναδικό τμήμα της Ευρώπης, μια περιοχή με τόσο ισχυρή ιστορική μνήμη και τέτοια εθνική, θρησκευτική, κοινωνική και πολιτιστική ποικιλία και συνήθειες, ώστε ο μόνος τρόπος, για να ζήσουμε ειρηνικά είναι να βρούμε με ποιο τρόπο θα ζήσουμε μ' αυτές τις διαφορές. Να μην αναζητούμε πάντα «οριστικές λύσεις», αλλά να μάθουμε να αναπτύσσουμε έναν μόνιμο διάλογο ως μέσο διαρκούς συνύπαρξης. Πάρτε τη σύνθεση του SEEC - ειλικρινά, δεν υπάρχει χώρα, που να μην έχει κάποιου είδους πρόσφατο ή παλαιότερο πρόβλημα με κάποια άλλη.

- Θα έπρεπε τότε να αποφύγουμε τον διάλογο, να ζήσουμε για πάντα στον κόσμο των διεκδικήσεων του παρελθόντος, να υποκρινόμαστε ότι ο κόσμος γύρω μας δεν έχει αλλάξει και να κλείσουμε τα μάτια στο γεγονός ότι αυτή είναι μια νέα Ευρώπη, χωρίς παλιά ιδεολογικά στρατόπεδα, στα οποία ανήκει αυτή ή η άλλη χώρα της περιοχής;

- Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο είναι τόσο σημαντική η διεύρυνση για όλες τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης. Αν επιτρέψουμε να συνεχιστεί η παρούσα κατάσταση, θα είμαστε τα μεγαλύτερα θύματα, επειδή η ιστορία μάς διδάσκει ότι η διχόνοια της Ευρώπης πάντα έχει το μεγαλύτερο κόστος στα Βαλκάνια, στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

- Υπάρχει και το ζήτημα της μονομερούς ανακήρυξης της ανεξαρτησίας του Κοσόβου. Ορισμένες χώρες της περιοχής δεν το έχουν αναγνωρίσει, η Σερβία μιλάει για παράνομη ενέργεια. Πώς θα μπορούσε το Κόσοβο να ενταχθεί σε μια τέτοια ατμόσφαιρα δυσπιστίας και πώς θα μπορούσε το ΣΠΣ να αποτρέψει άλλες μειονότητες της περιοχής να διεκδικήσουν ανεξαρτησία;

- Πρώτα πρώτα, ειλικρινώς αναγνωρίζω την ευαισθησία του ζητήματος του Κοσόβου για τη Σερβία, αλλά και την ανησυχία από απόψεως ευρύτερου διεθνούς επιπέδου. Δείτε απλώς τις πρόσφατες εξελίξεις στις σχέσεις Ρωσίας και Γεωργίας, με αφορμή το ζήτημα της Αμπχαζίας και της Νότιας Οσσετίας. Ωστόσο, την ίδια στιγμή, η ιστορική πραγματικότητα διαμόρφωνε πάντα συνθήκες και περιβάλλον. Η περιοχή θα πρέπει να προσαρμοστεί στη νέα πραγματικότητα. Βεβαίως, το βάρος είναι προφανές και το ΣΠΣ θα βρεθεί αντιμέτωπο με προκλήσεις, καθώς υπάρχουν διαφορετικές θέσεις και αποφάσεις, εν σχέσει με την ανακήρυξη του Κοσόβου, στις χώρες του SEEC. Ωστόσο, αυτό και μόνο υπογραμμίζει, την ανάγκη διαλόγου. Είμαι κάτι παραπάνω από ευγνώμων για το ότι η Σερβία συνεχίζει να μετέχει ενεργά στο ΣΠΣ και ότι η περιφερειακή συνεργασία παραμένει στις προτεραιότητες της εξωτερικής πολιτικής της.

- Δεδομένου ότι η Ελλάδα ανήκε πάντα στο δυτικό μπλοκ, εν σχέσει με την πλειοψηφία των άλλων κρατών-μελών του ΣΠΣ, θα μπορούσε να έχει έναν διαφορετικό ρόλο;

- Η Ελλάδα είναι από τους πιο δραστήριους και επιφανείς παίκτες στην περιοχή. Αν μη τι άλλο, η Ελλάδα είναι το παλαιότερο μέλος της Ε.Ε. στην περιοχή, κι έτσι δείχνει τον δρόμο και για τις υπόλοιπες. Και δεν πρόκειται για το δυτικό μπλοκ ή οποιοδήποτε άλλο μπλοκ - επαναλαμβάνω ότι πρόκειται για τη νέα Ευρώπη, αδιαίρετη δημοκρατική και ελεύθερη, όπου οι συμμαχίες δεν αναφέρονται πια γύρω από ιδεολογίες, αλλά γύρω από τις κοινές αξίες της δημοκρατίας, της ελευθερίας, της έννομης τάξης, της οικονομίας της αγοράς και των κοινωνικών δικαιωμάτων. Εδώ ο ρόλος της Ελλάδας είναι σημαντικός, επειδή η Ελλάδα είναι η πρώτη χώρα της ΝΑ Ευρώπης, που αποδέχθηκε θεσμικά αυτές τις αξίες με την ένταξή της στην Ε.Ε. Επιπλέον, ακόμη και η γραμματεία του ΣΠΣ στο Σαράγεβο βρίσκεται στο κτίριο της κοινής διοίκησης της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, που ανοικοδομήθηκε με δωρεά της ελληνικής κυβέρνησης, μια ακόμη ένδειξη της αφοσίωσης της Ελλάδας, στην περιφερειακή ανάπτυξη.